

El repte de la multiculturalitat

Abderrahim EL HAMDAOUI

Segons Paul May, autor del llibre *Filosofies del multiculturalisme*, en què exposa els principals referents filosòfics relatius al reconeixement de la diversitat cultural, la multiculturalitat és "l'heterogeneïtat ètnica, cultural i religiosa d'un país", que resulta particularment de la immigració postcolonial, tot i que l'existència de diversos grups socioculturals dins d'una mateixa societat és un fenomen que sempre ha existit. Al llarg de la història hi va haver desplaçaments de grups de persones i amb elles els seus valors i creences, les seves tradicions, les seves formes de viure, en definitiva la seva cultura. Podem dir que totes les societats són heterogènies socialment i culturalment, fruit de la presència física de grups culturals diferents a la cultura dominant o majoritària.

Avui, quan es parla de diversitat cultural, com a conseqüència de la immigració postcolonial, es fa des de punts de vista i posicions ideològiques ben diverses. Són molts aquells qui, directament o de manera encoberta, fan seves les tesis que la diversitat cultural és perjudicial per a la cultura de la societat receptora. El conservador Samuel Huntington, per exemple, creu que la multiculturalitat representa una amenaça a la civilització anglosaxona. Aquest "monisme moral" és qüestionat pel filòsof Bhikhu Parekh, que critica "la idea que només una forma de viure és plenament humana, veritable o millor, i que totes les altres són defectuoses en la mesura en què són inferiors a la veritable manera de viure bé". Aquestes concepcions, hi afegeix, són susceptibles d'ús imperialista, en imposar-se per força a altres formes de vida, considerades menys bones, inferiors i per tant colonitzables, en el marc d'una missió dita civilitzadora que aporta una forma superior del bé. Parekh proposa un "universalisme plural" que té com a clau el diàleg i la intersubjectivitat que permeten fer autocrítica, més enllà de la simple tolerància. Aquest diàleg es basa en "valors públics operatius" fruit de lliçons de la història, de valors universals, de visions del món i de cultura cívica.

Sovint oblidem que la diversitat dins d'una societat no només és cultural, religiosa o ètnica, sinó també de classe, o de gènere, entre d'altres. Al segle XIX i fins ben entrat el XX, la classe

obrer i els pobres del camp europeus, eren considerats per a molts com a ètnicament diferents. Avui sembla que aquesta mirada no ha canviat gaire. Encara es perceben com a diferents persones associades a característiques ètniques i a contextos socioeconòmics desfavorits.

L'escriptor i filòsof Kenan Malik adverteix que hi ha una tendència generalitzada a considerar que els valors dels musulmans són incompatibles amb els valors d'Occident. Curiosament, fa menys d'un segle hi havia les mateixes preocupacions envers els catòlics, sobretot al nord d'Europa. A la Gran Bretanya, per exemple, tenien tota una sèrie de lleis que discriminaven els catòlics, als quals consideraven no aptes per a una societat democràtica. I després de la Segona Guerra Mundial, als Estats Units hi havia els mateixos sentiments envers els immigrants del sud d'Europa. I al mateix segle passat, els jueus representaven als ulls dels feixistes un perill per a la identitat, els valors i les formes de ser europees i es van convertir en les víctimes del genocidi més gran del món. Quedem molt lluny de l'afirmació, fa ara vuit segles, del filòsof musulmà Averroes: "Totes les religions són humanes i en el fons equivalents. S'escull entre elles per raons de conveniència personal o de circumstàncies."

Kenan Malik aconsella els governs de no obligar la gent a incloure's en caixes ètniques i culturals particulars. La diversitat dins dels grups minoritaris està sent ignorada. S'ha d'escoltar les veus progressistes dins de les societats musulmanes. Hem de considerar la diversitat de manera positiva. La diversitat social i cultural és un fenomen natural i l'experiència de viure en una societat diversa, menys aïllada, més vibrant i més cosmopolita és un valor. La diversitat és important, no en sí mateixa, sinó pel fet que ens permet ampliar els nostres horitzons, comparar i contrastar diferents valors, creences i estils de vida, i decidir allò que pot ser millor i allò que pot ser pitjor.

En el seu treball *Societat i multiculturalitat, una perspectiva educativa*, l'educador Xavier Lluç aposta per "una concepció complexa de la diversitat cultural, on tots i totes en formem part, on tots i totes som agents de canvi i d'intercanvi cultural." Insisteix particularment sobre el paper de l'educació: "Ens cal –diu–, educar per a una visió social positiva de la composició plural de la nostra societat. Una apreciació que faci de la diversitat, més que un fet inevitable, una realitat desitjable." L'escola del segle XXI ha d'afegir un nou objectiu al seu horitzó: educar per viure en societats plurals, diverses, multiculturals.

Cal recordar que la democràcia d'un estat es mesura, també, per la manera en què tracta les seves minories. Els filòsofs Will Kymlicka i Keith Banting destaquen els programes derivats de la idea multiculturalista de la justícia social, que inclouen, entre d'altres, l'afirmació del caràcter multicultural del país mitjançant programes escolars, el finançament d'associacions i grups amb l'objectiu de protegir el seu patrimoni cultural i el finançament públic de l'ensenyament de la llengua materna per a infants d'origen immigrant o per a minories nacionals.

Abderrahim El Hamdaoui,
màster en Filosofia i Lletres i professor,
president de l'Associació Sociocultural Averroes